

Concís [1695, Lacav.], de *concĭsus* 'tallat', 'concís', participi de *concĭdĕre* 'tallar a bocins'; *concisió* [1803, Belv.].

Incís [1670, DTo. «*inciso*: virgula, incisum»]; Lacav.], del ll. *incĭsus*, -a, -um, participi de *incĭdĕre* 'fer un tall o incisió'; *incisió* [1695, Lacav.: «fer una incisió a una aposterma, obrir una aposterma»], de *incĭsio*, -onis, 'incisió'; *incisiu* [Lab. 1839]; dels quals han extret posteriorment els cirurgians un verb *incidir* (no confondre amb *incidir* 'influir en', que va amb *incident*, veg. CAURE).

Precís [*precĭs*, 1372, Jacme Marc, ja deu ser això; 1624; «certus et definitus; la part adversa me restreny a una dilació *precisa* de tres dies; lo *precís* o la substància de una cosa», Lacav.],¹ del ll. *praecĭsus* 'tallat, retallat', 'abreujat', participi de *praecĭdĕre* 'tallar bruscament'; *precisament* [1390]; *precisió* [1629; Lacav.]. *Precisar* [S. XVII], que en català no té altre sentit que el de 'determinar precisament'.

¹ Notem que l'acc. '(cosa) certa i inevitable' és una extensió de sentit bastant impròpia i poc recomanable. Des d'ací el castellà i el portuguès han donat a llur adjectiu *preciso* el sentit de 'necessari', ço que no han fet el català ni cap altra llengua moderna; d'ací n'han tret aquelles *ser preciso* 'caldre', *precisió* 'necessitat', *precisar* 'necessitar, haver de menester', que ja es troben en castellà des de 1635. En català és *precís* s'ha de condemnar sense paliatius com un castellanisme intolerable i perfectament inútil, en lloc de 'cal', o 's'ha de menester', úniques expressions verament usuals i molt més vives, altrament aquella salvant algun descuit pasatger, tampoc no ha estat usada per cap escriptor acurat ni popular; són també castellanismes inexcusables *precisar* 'necessitar, haver de menester, caldre'ns' i *precisió* 'necessitat'. No trobo lloable la tolerància que mostra *AlcM* amb alguna d'aquestes expressions acastellanades i poc vives, entretenint-se a recollir-ne exemples en algun text gens genuí del S. XIX, sense fer observar que no haurien de trobar imitadors.

Decidu, V. *caure* *Decigram*, *decilitre*, *dècim*, *dècima*, *decimador*, *decimal*, *decímetre*, V. *deu* num. *Decisió*, *decisiu*, V. *decidir* *Declamació*, *declamador*, *declamar*, *declamatori*, V. *clamar* *Declaració*, *declarador*, *declarament*, *declarant*, *declarar*, *declarat*, *declaratiu*, *declaratori*, *declarar*, V. *clar* *Declinable*, *declinació*, *declinament*, *declinant*, *declinar*, *declinatori*, V. *inclinat*

DECLIVI, pres del ll. *declivis* adj., comparatiu *declivius*, 'pendent, que està en una costa', derivat de *clivus* 'costa, pendent'. □ 1.ª doc.: 1803, Belv., 1839, Lab.

DERIV.: *Declivitat*.

Decocció, *decocte*, V. *coure* *Decollació*, V. *coll* *Decoloració*, *decolorant*, *decolorar*, *decolorímetre*, V. *color* *Decomis*, *decomissar*, V. *metre* *Decomposta*,

V. *pondre* *Decontinent*, V. *tenir* *Decor*, *decoració*, *decorador*, *decorar*, V. *decent* *Decorar* 'apendre de memòria', V. *cor* *Decorat*, *decoratiu*, *decorativisme*, *decorós*, V. *decent* *Decorrent*, *decórrer*, *decórriment*, V. *córrer* *Decorticació*, *decorticar*, V. *escorça*, *escorxar* *Decòrum*, V. *decent* *Decosta*, V. *costa* *Decreixença*, *decreixent*, *decréixer*, V. *créixer* *Decrèpit*, *decrepitació*, *decrepitar*, *decrepitud*, V. *crebar* *Decrescendo*, V. *créixer* *Decret*, *decretal*, *decretalista*, *decretar*, *decretori*, V. *cerndre* *Decúbít*, V. *sucumbir* *Decuit*, V. *coure* *Decumbent*, V. *sucumbir* *Dècuple*, *decuplicar*, *decúria*, *decurió*, V. *deu* num. *Decurrència*, *decurrent*, *decurs*, V. *córrer* *Decurtació*, V. *curt* *Decurvació*, *decurvar*, V. *corb* adj. *Decussació*, *decussat*, V. *deu* num.

DÈDAL, 'laberint', pres del nom de Dèdal, que va construir el laberint de Creta. □ 1.ª doc.: 1868 (*SLit-Costa*, -alo); Lab. 1888.

DERIV.: *Dedlíc* [1868, o. c.]. És versemblant admetre que d'ací derivin alhora els dos mots mallorquins de sentit oposat que provindrien d'una creació erudita de col·legials i professors de Mallorca (cf. el que he dit sobre *cabermóni/coberbo*) i després serien deformats per la pagesia, per obra de sengles etimologies populars: *endidalat* 'perplex' (Moll, *BDLC* XIV, 1925, 14), *-lar-se* 'embolicar-se (id., p. 77) (sota la influència de *didal*: eina de sargir i relligar amb costures); i d'altra banda, interpretant el macarrònic *indaedalar* amb el valor negatiu o privatiu d'aquest prefix savi, d'altres en farien *endardellar* (< *enda-da(l)lar* primer alterat per contaminació del sinònim (*des)embullar* i després adaptat a *dardell*, veg. en *DARD* els nombrosos derivats populars) «sinònim de desembullar», *DAG*, 'esbrinar' (Moll, *BDLC* XIII, 1923, 47; XIV, 183, 202): la influència de *dardell*, objecte fi per excel·lència, és explicable igual que la derivació de *esbrinar* partint de *bri*.

DEDICAR, pres del ll. *dicare* id., derivat de *dicare* id., pròpiament 'proclamar solemnement' (de l'arrel de *dicere* 'dir'). □ 1.ª doc.: *deïcar*, *desicar*, S. XIII; *dedicar*, S. XIV.

En les *VidesR* trobem aquelles dues formes: «Los hòmens rusticals ad aquela ydola servien, e sotz un arbre que era *deïcat* a Na Diana, alcunes honors --- li fajen», 10r2, «en l'esglesia que Sent Germà los avia feyta e *desicada*» (trad. *dedicaverat*, 642), 207v1, «per qual rasó *desiques* tu la mia gleysa» (trad. *consecras*, 854.13), 271v2. La forma *dedicar* en un doc. mall. del S. XIV (*AlcM*): «Maria / --- / essent chiqueta / fon *dedicada* / servir al temple», JRoig (*Spill*, 11105).

DERIV.: *Dedicació* [«la *dèicació* de la gleysa», *VidesR*, 268r1; *ded-*, 1390]. *Dedicant* [Lab. 1839]. *Decicatori*, -òria, adj. [1889, Verdaguer, *Canigó*], substantivat *dedicatòria* [1803, Belv.].

Altres derivats de *dicare* (tots cultismes): *Abdicar* [1803, Belv.], de *abdicare* id.; *abdicació* [1695, Lacavallera].

Predicar [*preicar*, S. XIII; *predicar*, c. 1400, Gene-